

RIIGIKOHUS

Lossi 17, Tartu 50093

e-post: kantselei@riigikohus.ee

Kriminaalasja number: 1-19-1175

Kaitsja arvamus ***KarS § 422 lg 2 p 1 sanktsiooni*** ***põhiseaduspärasuse kohta*** ***kriminaalasjas nr 1-19-1175***

08.06.2020.a.

13.05.2020 tegi Riigikohus määruse kriminaalasjas № 1-19-1175, milles selgitas, et pooltel on võimalus esitada oma arvamus Karistusseadustiku (KarS) § 422 lg 2 p 1 sanktsiooni põhiseaduspärasuse kohta hiljemalt 08.06.2020, kuna Ringkonnakohtul tekkis kahtlus KarS § 422 lg 2 p 1 sanktsiooni põhiseaduspärasuse osas.

Määruse põhiosas on kohus tõstatanud kahtluse, kas viimati nimetatud normi sanktsioon s.o. 3 kuni 12 aastat vangistust, võib põhiseadust silmas pidades olla liiga range. Võrdluseks on toodud KarS § 117, mis on üldnormiks KarS § 422 osas ning mis on karistatav kuni 3 aastase vangistusega.

EV kriminaalseadusandlus näeb Karistusseadustiku paragrahvis 422 süü vormina ette ettevaatamatuse. Siin on jälgitav ettevaatamatu suhtumine saabunud tagajärgedesse. Kaitsja arvates määratakse süü vorm kuriteo toimepanemises kindlaks süüdlase psüühilise suhtumise iseloomu alusel oma seadusvastastesse tegudesse.. Liikluskuritegudes on juhi poolt toime pandavaks õigusvastaseks teoks liikluseeskirja rikkumine, mis tekitab avariiolekorra. Kergemeelsuse näiteks on juhtum, kui isik pidas liikluseeskirja rikkudes võimalikuks süüteo koosseisule vastavate asjaolude saabumist, kuid lootis tähelepanematus või vastutustundetuse tulemusena neid vältida.

Hooletus on aga süü liik, kui isik ei teadnud süüteo koosseisule vastavate asjaolude olemasolust, kuid oleks pidanud tähelepaneliku ja vastutustundliku suhtumise korral neid ette nägema.

Vajaliku tähelepanelikkuse puhul on käesoleval juhul võimalik juhtumit vältida. Näiteks: autojuht ei eeldanud talvisel ajal kiiruspiiranguid eirates, et tema teele jääb jäätunud teelõik ning ta võib avarisse sattuda, kuigi ta oleks võinud seda eeldada, sest aasta-aeg ja ilmaolud aitavad kaasa teelõikude halvenemisele ning ta oleks pidanud kiirusrežiimi järgima. Mis puudutab tahtlust liikluskuritegudes siis võib samuti olla otsene või kaudne, ainult et sel juhul ei kuulu need teod KarS paragrahv 422 alla.

Kui juht rikub liikluseeskirja otsese tahtlusega ning tema eesmärgiks on teisi isikuid ohustava kokkupõrkehuga avariiolekorra tekitamine siis peaks seda kuritegu kvalifitseerima isiku- ja eluvastase kuriteona (Karistusseadustiku üheksas peatükk). Näiteks juht tekitab tahtlikult

avariiolukorra (või peab selle tekitamist võimalikuks) suunates oma transpordivahendi teise transpordivahendi või jalakäija suunas eesmärgiga (või ilma selleta) tekitada inimesele raskeid kehavigasusi või ta surmata.

Kaitsja arvates ei anna Karistusseadustiku paragrahv 422 sanktsioon alust rääkida tapmise tahtlusest või katsest, kuna süütegu on suunatud liiklusohutuse vastu, mitte aga teise isiku elu vastu. Peale selle, vastavalt selle paragrahvi dispositsioonile, erinevalt KarS § - st 113, tõi liikluseeskirja rikkumine autot juhtinud isiku poolt ettevaatamatusest kaasa raske tervisekahju tekitamise või teise inimese surma. Seetõttu ei kaitsja arvates tõmmata paralleeli Karistusseadustiku paragrahvi 113 ja paragrahvi 422 lõike 2 punkt 1 sanktsioonide vahel, kus inimese surm ja rasked tagajärjed olid liiklusnõuete rikkumise tulemus autojuhi poolt. Karistus peab vastama kuriteole.

Kaitsja leiab, et liiga range karistus ei enneta kuritegu. Joobeseisundis mootorsõidukit juhtiv isik ei arvesta vahelejäämisega, samuti ei näe ta ette, et ta võib toime panna avarii, mille tulemusena võib inimene vigastada või surma saada. Alkoholi juures juhi kinnisideeks on kuhugi sõita, mitte kedagi tappa.

Karusseadustiku paragrahviga 422 ette nähtud kuritegelik tegevus annab tunnistust sellest, vaadeldav norm on suunatud liiklusohutuse kaitsele, mitte aga teise inimese tapmisele. Karistusseadustiku paragrahv 117 näeb ettevaatamatusest teise inimese surma põhjustamise eest karistusena ette kuni kolmeaastase vangistuse, sõltumata sellest, kas süüdlane oli joobeseisundis või mitte.

Transpordivahendit juhtinud juhi süüd kindlaks määrates on vaja arvesse võtta ka seda, et jalakäija, kui täieõiguslik liikluses osaleja vastutab liikluseeskirja rikkumise korral samuti. Kui tehakse kindlaks, et transpordivahendi juht ei saanud füüsiliselt ega tehniliselt avariiolekorda ennetada, tuleb süüdlaseks tunnistada jalakäija. Tänu pardakaamerate levikule on süüdlase kindlakstegemine muutunud palju kergemaks.

Kaitsja ei nõustu Justiitsministeeriumiga seadusprojekti 328 SE väljatöötamisel tehtud paranduste osas ning leiab, et KarS § 422 lg 2 p 1 sanktsioon on liiga range.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Silvi Erro

lepinguline kaitsja